

Nærhed af Lodden, vanffelig vilde kunne ste Fyldest, da de jordløse Huse som Regel ligge i eller ved Byerne, hvor heldig beliggende Jord enten ikke kan faas eller er forholdsvis kostbar. Det tør derhos antages, at de jordløse Huse for en meget stor Del ikke ejes af Landarbejdere.

At den Landarbejder, der er Ejer af et jordløst Hus, har samme Afgang som enhver anden Landarbejder til efter Planen at komme i Besiddelse af et Husmandsbrug, er en Selvfølge, og opnaar han at komme i Betragtning, vil det staa ham aabent at afhænde sit Hus.

Under Kommissionens Forhandlinger om, hvorledes der paa den mest hensigtsmæssige Maade kunde tilvejebringes Husmandsbrug for Landarbejdere, har der allerede paa et meget tidligt Tidspunkt været sig Ønster om, at der i Forbindelse med en saadan Plan kunde gøres noget for at aabne Husmænd i Umindelighed Afgang til at erholde billige Driftslaan. Man er nemlig gaaet ud fra, at en saadan Foranstaltning vilde kunne faa stor Betydning ved Siden af den Præmiering af Husmandsbrug, der nu finder Sted i Genhold til Bevilling paa Finansloven, idet der vistnok hyppigt findes flinke og stræbsomme Husmænd, der ikke kunne faa Del i de nævnte Præmier, fordi de savne pekuniære Midler til at indføre de Forbedringer paa deres Jordlod, som udtræves for, at denne skal kunne faa Karakter af at være hyperlig dyrket. Hertil kommer, at den Hjælp, man har til Hensigt at yde Landarbejdere ved en Lov om Tilvejebringelse af Husmandslodder, kun kan tænkes i det mindste foreløbig at ville komme et mindre Antal af saadanne til gode, og der turde derfor være saa meget større Anledning til at rætte en hjælpende Haand ogsaa til saadanne, som tit med meget smaa Midler ere komne i Besiddelse af lignende smaa Jordbrug som dem, det er Hensigten at oprette, og som, idet de ofte sidde fuldt saa haardt i Henseende til Renter og Udtag, som Tilfældet vil blive med de ny Husmænd, kunne have et billigt Krav paa, at der, naar denne sociale Opgave tages op af det offentlige, ogsaa bliver taget et skønsmønt Hensyn til dem.

Allerede i et af de første Udkast, der fremkom til Løsning af den Kommissionen stillede Hovedopgave, fandtes der ogsaa optaget en hertil sigtende Bestemmelse.

Under sine Overvejelser herom har Kommissionen støttet sig til de samme af Kontorchef C. Trap meddelte Oplysninger om den personlige Driftskredit i nogle europæiske Lande, se høstrykte Bilag Nr. 6, og man har særlig haft sin Opmærksomhed henvendt paa de fra Tyskland kendte Raiffeisenke Saanekasser, idet man tænkte sig Muligheden af, at lignende Kasser med Støtte fra Statens Side kunde oprettes hos os som Driftslaanekasser for Husmænd.

Efter at have drøftet flere Udkast i den Retning har Kommissionen imidlertid ment at maatte opgibe at fremsætte nogen Plan til Spørgsmaalets Løsning ad denne Vej. Det maa jo nemlig erkendes, at Forholdene her i Landet, særlig hvad Sparekasseseinstitutionen angaar, ere ikke lidet forskellige fra, hvad de vare i Tyskland paa den Tid, da de Raiffeisenke Kasser der bleve talde til Live. Medens Tyskland den Gang overhovedet manglede saadanne Sparekasser paa Landet, kan det samme ikke siges at være Tilfældet hos os. I Danmark voksede Sparekassernes Antal i Tidsrummet 1855—1880 fra 49 til 446, og det er senere vokset med omtrent 100. Størstedelen af disse mange Kasser er smaa Sogne-sparekasser, og man har i Kommissionen fundet det mindre heldigt at søge i de enkelte Kommuner at fremlade ny med dem konkurrerende Sparekasser efter tykt Mønster. Man vendte derfor tilbage til en tidligere i Kommissionen fremsat Plan, hvorefter vedkommende Minister skulde være bemyndiget til at stadfæste Vedtægter for Foreninger af Husmænd, herreds- eller kommunevis, som havde til Formaal at staffe Medlemmerne midlertidige Driftslaan, og til ved Siden af smaa Indskud fra Medlemmerne at yde de nævnte Foreninger den fornødne Driftskapital som Laan af Statskassen mod, at samtlige Medlemmer hæftede solidarisk for Saanekassens Forpligtelser. Men heller ikke en saadan Ordning har man ment at kunne anbefale, idet man blandt andet nævner Tvivl om, at Foreninger paa dette Grundlag vilde faa den fornødne Tilslutning. Der er nemlig Grund til at antage, at Husmænd, der eje saa meget, at de uden Vanffelighed kunne faa Laan paa anden Maade, ville være utilbøjelige til at indtræde i en saadan Forening og derved gøre sig delagtige i Ansvaret for, at mindre solide Laantagere i Foreningen opfyldte deres For-